

ня грошових фондів держави у формі податкових платежів. Фінансовий контроль, не обмежуючись зазначеною сферою, охоплює формування, розподіл і використання коштів централізованих і децентралізованих грошових фондів держави. Та й мета і завдання податкового контролю виходять з цілей і завдань, що стоять перед фінансовим контролем у цілому. Склад суб'єктів фінансового контролю, їх права, обов'язки й компетенція ширші, ніж у суб'єктів податкового контролю.

У податковому контролі можна виявити особливості, що дозволяють відрізнити його від інших напрямків контрольної діяльності державних органів, що здійснюються у фінансовій сфері. У процесі здійснення податкового контролю діяльність підконтрольних об'єктів оцінюється тільки з точки зору законності, а його суб'єкти не оцінюють результати функціонування підконтрольних об'єктів з огляду на їх доцільність та ефективність.

Щербакова О. Ю.

Національний університет «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого», здобувач кафедри фінансового права

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПРОЦЕДУРИ СУДОВОГО ДОКАЗУВАННЯ ПРИ ВИРІШЕННІ ПОДАТКОВИХ СПОРІВ

Проблема дослідження судового доказування при вирішенні податкових спорів на сьогодні ще не виступає остаточно вирішеною як на рівні законодавчого регулювання, так і в наукових дослідженнях. Є декілька підходів стосовно з'ясування сутності судового доказування. Принципове розмежування двох підходів щодо природи судового доказування, фактично зводиться до визначення місця суду в цьому процесі. Цей критерій базується на ще більш узагальненому посиланні, коли роль суду у встановленні обставин по справі, ролі судового доказування визначається загальними соціокультурними особливостями суспільства, що і визначає систему судочинства (Див.: Треушников М. К., Малешин Д. Я. Новый гражданский процессуальный кодекс России 2002 г.: Некоторые социокультурные особенности // Вестник МГУ. Серия 11 «Право», 2004. – № 4. – С. 57-58; Бартунаева Н. Л. Предмет доказывания по налоговым спорам, связанным с привлечением субъектов хозяйственной деятельности к ответственности. – М.: Волтерс Клувер, 2007. – С. 23).

Виходячи з цього критерію, склалися індивідуалістична та колективістська моделі судового доказування. Індивідуалістична концепція основну активну роль закріплює за учасниками процесу, в якості яких виступають дві сторони спору. В межах цієї моделі активність сторін і обумовлює активність та послідовність судового доказування. Роль суду зводиться до спостерігача та передбачає мінімальну активну роль. Колективістська концепція виходить із активного місця суду в судовому доказуванні, при якому можливі і окремі прояви пасивності щодо участі сторін в судовому

доказуванні. Суд безпосередньо входить до активних учасників діяльності, що пов'язана з доказуванням.

Прибічники індивідуалістичної концепції розуміють процесуальну діяльність сторін спору (Див.: Бартунаева Н. Л. Предмет доказывания по налоговым спорам, связанным с привлечением субъектов хозяйственной деятельности к ответственности. – М.: Волтерс Клувер, 2007. – С. 20-23). Узагальнений вигляд така позиція має в положенні С. В. Курильова, який підкреслює, що «доказування – не пізнання, доказування для пізнання» (Курильов С. В. Доказывание и его место в процессе судебного познания // Труды Иркутского госуниверситета. Т. 13, 1955. – С. 65). Ця діяльність стосується лише фактичних обставин справи, надання доказів щодо власної позиції, висловленню та аргументації суперечностей стосовно позиції та доказів іншої сторони спору. При цьому суд не включається як учасник відносин щодо судового доказування, його не розглядають як суб'єкта доказування. На думку А. Ф. Клейнмана, суд вирішує справу, а всі його дій ніяким чином не збігаються з діяльністю в процесі доказування (Див.: Клейнман А. Ф. Основные вопросы теории доказательств в советском гражданском процессе. М.; Л.; 1950. – С. 40; Ванеева Л. А. Судебное познание в науке советского гражданского процессуального права. Л., 1969). Діяльність суду представники цієї позиції розглядають як судові пізнання, а безпосереднє судові доказування характеризується ними як діяльність осіб, що приймають участь в розгляді справи. Тобто ще раз підкреслюємо, що йдеться, фактично, про визначення судового доказування через діяльність сторін спору.

Фахівці, які будують свої докази на базі колективістської моделі та виходять із більш поширеного кола учасників доказування в судових спорах. Полемізуючи з представниками першого підходу, прибічники цієї наукової конструкції акцентують увагу на тому, що в першому випадку судові доказування набуває дуже вузького сенсу і зводиться лише до процесуальної діяльності сторін, яка спрямована на те, щоб переконати суд в істинності їх тверджень. В сенсі підходу першої групи авторів такі твердження зводяться виключно до доведення наявності чи відсутності юридичних фактів, на яких базується вимога позивача чи заперечення відповідача (Осипов Ю. К. Судебные доказательства. / Советское гражданское процессуально право. М., 1965. – С. 137). Фактично, йдеться про таку побудову процесуальної правосуб'єктності учасників спору, де їх роль може бути зведена до рівня експерта або фахівця. К. С. Юдельсон визначає судові доказування як діяльність суб'єктів процесу по встановленню за допомогою вказаних законом процесуальних засобів об'єктивної істини щодо наявності чи відсутності фактів, які необхідні для вирішення спорів між сторонами. Найголовнішу роль в цьому відіграє суд (Юдельсон К. С. Проблемы доказывания в советском гражданском процессе. М., 1951. – С. 33-34).

Представники розширеного уявлення щодо змісту поняття судового доказування підкреслюють, що в цій ситуації йдеться не про механічний збір матеріалу, свідчень для доказування, а про досить складно структуровану діяльність всіх учасників відносин судового доказування, але в першу чергу – суду (Треушников М. К. Судебные доказательства. М., 2004. – С. 34-35). Дійсно, судове доказування в цьому сенсі передбачає не лише надання сторонами певних доказів чи заперечень, а і правову оцінку їх судом. Тобто це призводить до з'ясування та визначення правових наслідків наявності саме такого аргументу чи доказу, що призводить до корегування правового положення учасника спору (зміни майнового стану, втрата спеціальних ознак і т.д.). Суд при цьому робить чіткі аргументовані висновки на базі наданих доказів, на підставі чого і обґрунтовується відповідне рішення. Безумовно, в податкових спорах суд безпосередньо відноситься до суб'єктів доказування. Саме судом не лише оцінюються юридичні факти, які надаються сторонами в якості доказів, а і визначаються питання, по яким взагалі мають бути доведені ті чи інші юридичні факти, акцентується перелік засобів доказування та джерела отримання такої інформації.

Дуже доцільним при цьому здається посилання на уточнення перспектив впливу сторін спору на судові рішення. М. К. Треушников підкреслює, що судове доказування не може розглядатися в контексті перебільшення можливостей впливу сторін в процесі доказування (Треушников М. К. Судебные доказательства. М., 2004. – С. 35). Дійсно, судове доказування передбачає діяльність сторін, яка спрямована на переконання суду щодо правильності позиції відповідної сторони. Але, наполягаючи лише на цьому, можна дійти і до висновку щодо виключення будь-яких функцій суду в цьому процесі. Безумовно, сторони мають право надавати відповідні докази. Але їх оцінка та висновки на підставі цього здійснює безпосередньо суд, який, базуючись на відповідних законодавчих нормах та судовій практиці, робить власні висновки. Останні можуть і не збігатися з тим уявленням, якого прагнули сторони спору при наданні таких доказів. Тобто реалізація такої функції судом здійснюється самостійно та автономно.

Треба погодитись з І.В. Решетніковою, яка підкреслює, що суд сумує всі надані докази, дає їм остаточну оцінку та виносить рішення (Решетникова И. В. Курс доказательственного права в Российском гражданском судопроизводстве. – С. 69-71). В цьому контексті хотілося б акцентувати увагу на тому, що таке рішення по справі виражає цілісний комплекс знань. По-перше, безумовно йдеться вже про правозастосовний аспект в використанні та реалізації знань безпосередньо того судді або суддів, які прийняли рішення як підсумок судового доказування. По-друге, це реалізація більш узагальнених судових знань, бо відповідні межі стосовно прийняття рішення встановлює практика вищих спеціалізованих судів

або Верховного суду України і незалежно від власного уявлення судді (на підставі його індивідуальних знань) рішення не може суперечити позиції Вищого чи Верховного суду України. По-третє, ці знання мають спеціалізовану спрямованість, тобто вони стосуються не узагальненого уявлення по справі, а базуються та обмежуються наданими доказами (і, відповідно, їх оцінкою), а також характером та висновками дослідження цих доказів.

Шаптала Є.Ю.

Національний університет державної податкової служби України, здобувач

ФУНКЦІЇ ПОДАТКОВОГО СТИМУЛЮВАННЯ

Податкові стимули є різновидом правових стимулів, які обумовлені специфікою відносин оподаткування. Як правовий стимул в сфері оподаткування вони цілком узгоджуються з характеристикою їх як багатоаспектного явища, що забезпечує самостійний правовий засіб упорядкування поведінки учасників відносин. Шляхом такого засобу організується вплив правових норм на платника з метою реалізації ним правомірних дій при справлянні податкового обов'язку.

Ефективна реалізації податкових стимулів може бути досягнута лише на комплексних підставах. Це обумовлюється як узгодженням застосування всіх різновидів податкових стимулів, так і розробкою раціонального механізму використання кожного із них. Більш того, хотілося б підкреслити важливість узгодження цього не лише в межах власне податкового права, а і на кордоні як фінансово-правових, так і інших інститутів, підгалузей, галузей. Наприклад, одним із основних каналів формування доходів бюджету відповідно до ст. 9 Бюджетного кодексу України є податкові надходження. Переважну більшість із них складають саме податки. Тому податкове стимулювання логічно обумовлює і корегування бюджетно-правових відносин.

Зміст податкових стимулів обумовлюється тими, функціями, реалізуючи які і можна сподіватися щодо формування раціональної конструкції стимулювання відносин оподаткування. Функціями податкових стимулів забезпечується правовий вплив на податкові відносини, що обумовлює соціальну активність платників, реалізацію соціально значущих цілей при мінімізації або взагалі відмови від засобів державного примусу. До функцій податкового стимулювання можна віднести:

1) гарантуюча функція має не лише податково-правове значення, а і виходить за межі цієї інституції. По-перше, шляхом стимулів в податковому регулюванні гарантується збільшення (або хоча б не зменшення) надходжень до бюджетів. По-друге, податкове стимулювання гарантує законність щодо оцінки прав та обов'язків платників, коли несплата податку на підставі надання податкової пільги не розглядається як ухилення